

WEB SAYT ISHLAB CHIQISH ASOSLARI

A. X. Yuldoshov

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali katta o'qituvchisi

azizbektayloq@gmail.com

A. O'. Pardayev

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali talabasi

pardayevakobir011@gmail.com

Annotatsiya: Bu maqolada web sayt yaratish asoslari va unda backend qismini ishlab chiqish tamoyillari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: web sayt, tamoyil, ishlab chiqish bosqichlari, kontent, funktsionallik, dizayn, frontend, backend, ma'lumotlar bazasi.

Web sayt tushunchasi bugungi kunda eng tez quloqqa chalinadigan so'z bo'lib ulgurdi. Web sayt deganda hozirgi kunda bu internet orqali foydalanish uchun yaratilgan va foydalanuvchilarga turli xizmatlar, ma'lumotlar yoki resurslar taqdim etadigan elektron platformadir. Web saytlar turli shakllarda bo'lishi mumkin: shaxsiy bloglar, kompaniya saytlari, e-tijorat platformalari, ijtimoiy tarmoqlar, o'quv saytlar va boshqalar[1-4].

1-rasm. Web sayt qurish asoslari.

Web sayt yaratish va uning admin sahifasini ishlab chiqish jarayoni bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi. Bu jarayonda quyidagi asosiy qadamlar mavjud:

✓ **Maqsad va Talablarni Aniq Belgilash**

- **Saytning maqsadi:** Sayt nima uchun yaratilayotgani, foydalanuvchilarga qanday xizmat yoki ma'lumot taqdim qilishi aniqlanadi.
- **Foydalanuvchi auditoriyasi:** Saytdan kimlar foydalanishini aniqlash, ularning ehtiyojlariga qarab dizayn va funksionallikni belgilash.
- **Kontent va funksionallik:** Saytda qanday ma'lumotlar (yangiliklar, maqolalar, mahsulotlar) va xizmatlar (qidiruv, aloqa shakllari, xarita) bo'lishini aniqlash.

✓ **Dizaynni Ishlab Chiqish**

- **Foydalanuvchi interfeysi (UI):** Sayt foydalanuvchilariga qulay bo'lishi uchun dizayn elementlari — ranglar, shriftlar, rasmlar va tugmalar joylashuvini rejalashtirish.
- **Foydalanuvchi tajribasi (UX):** Foydalanuvchilar uchun sayt orqali oson va intuitiv harakatlanish yo'llarini taqdim etish, ularni saytda uzoqroq ushlab turish uchun qulay navigatsiya yaratish.
- **Responsive dizayn:** Saytning kompyuter, planshet va mobil qurilmalar uchun mosligini ta'minlash.

✓ **Frontend Ishlanmalarini Bajaraish**

Frontend qismi foydalanuvchilar tomonidan ko'rinadigan interfeysdir. Bu bosqichda quyidagilar ishlatiladi:

- **HTML, CSS, JavaScript:** Saytning asosiy tuzilmasini yaratish va uslublash.
- **Frontend Framework:** Bootstrap, Tailwind CSS, yoki boshqa ramkalar yordamida tezroq va moslashuvchan sayt yaratish.

- **JavaScript kutubxonalari:** React, Vue.js yoki Angular yordamida interaktivlikni oshirish.

✓ **Backend Ishlanmalarini Bajaraish**

- **Server tomoni:** Saytning ma'lumotlar bazasi va biznes jarayonlari, foydalanuvchilar bilan ishlash logikasi uchun backendni yaratish. Bu jarayonda PHP, Python (Django, Flask), Node.js kabi dasturlash tillari qo'llaniladi.
- **Ma'lumotlar bazasi:** Ma'lumotlarni saqlash uchun MySQL, PostgreSQL yoki NoSQL (MongoDB) kabi bazalar foydalaniladi.
- **API yaratish:** Frontend va backend o'rtasidagi ma'lumot almashishni tashkil qilish uchun RESTful yoki GraphQL API yaratish.

✓ **Admin Panelni Ishlab Chiqish**

Admin panel — bu sayt egalariga kontentni boshqarish va saytni monitoring qilish imkonini beruvchi bo'lim. Admin panelda quyidagi funksiyalar mavjud bo'lishi mumkin:

- **Kirish va Foydalanuvchi rollari:** Admin panelga kirish uchun autentifikatsiya tizimi (masalan, login va parol). Foydalanuvchi rollarini aniqlash (admin, moderator va boshqalar).
- **Kontentni boshqarish:** Yangiliklar, maqolalar, mahsulotlar, foydalanuvchi sharhlari va boshqa kontentni qo'shish, tahrirlash, va o'chirish imkoniyati.
- **Ma'lumotlarni monitoring qilish:** Sayt statistikasini ko'rish (masalan, foydalanuvchilar soni, sahifalar o'qilishi).
- **Xavfsizlik:** Sayt xavfsizligini ta'minlash uchun rol va ruxsatlar tizimi, kuchli autentifikatsiya tizimi va ma'lumotlarni himoya qilish choralari[5,6].

✓ **Test va Ishga Tushirish**

- **Tizim testlari:** Sayt va admin panel barcha funksiyalarining to'g'ri ishlashini tekshirish.
- **Xatolarni bartaraf qilish:** Aniq holatlarga oid xatolarni topib, ularni tuzatish.
- **Serverga joylashtirish:** Tayyor bo'lgan saytni veb-serverga joylashtirish va domenni ulash.

✓ Texnik qo'llab-quvvatlash va yangilash

Sayt va admin panel doimiy ravishda yangilanib turishi kerak. Bu jarayonda xavfsizlikni oshirish, yangi funksiyalarni qo'shish va texnik xizmat ko'rsatish ishlarini olib borish zarur[7-10].

2-rasm. Admin panelning ko'rinishi.

Ushbu qadamlarni bajarish orqali ishonchli va funksional veb-sayt yaratish va samarali boshqarish tizimini ishlab chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Адама Порта. Шарифа Хашеми. "Programming Mobile Applications for Android Handheld Systems: Part 1".
2. Ted Schadler, Josh Bernoff, Julie Ask. The Mobile Mind Shift: Engineer Your Business to Win in the Mobile Moment. 2014.
3. Йулдошов А.Х., Ходжаев Т.Т., Эрмаматов С.С. Мобильное приложения в повышении математической грамотности учащихся начальной школы. Сборник докладов научно-практической конференции “Современные информационно-педагогические технологии в цифровизации образования: проблемы и решения”. 11-12 мая 2023 года. 45-48 ст.
4. A. Yuldoshov, Sh. Khodzhaev, T. Khodzhaev. [Mathematical Model for Assessing the Reliability of the Functioning of a Distribution Gas Supply Network as a Queuing System](#). INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND APPLIED ISSUES OF DIGITAL TECHNOLOGIES. 2023/3/19. 45-53 pages.
5. Aziz Khujamurodovich Yuldoshov. [INFORMATION AND ANALYTICAL ASSESSMENT OF THE FUNCTIONING OF THE GAS SUPPLY NETWORK IN THE EVENT OF EMERGENCY SITUATIONS](#). Современные инструментальные системы, информационные технологии и инновации. 2022 г. 19-23 ст.
6. Khodzhaev Shukhrat Tolibovich, Yuldoshov Aziz Khujamurodovich, Khodzhaev Tolib Tohirovich. [Program for Calculation of the Optimal Distribution of the Planned Amount of Gas on the Gas Supply Network](#), 2021 International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT). 2021/11/3, 1-4 pages.
7. Sh. Khodzhaev, A. Abdukarimov, A. Yuldoshev, T. Khodzhaev. Technology for Digitalization of Research and Evaluation of the Functioning of Territorial Gas Supply Networks. *AIP Conference Proceedings*. 3147, 030024 (2024).
8. Yuldoshov A.X., Shokirov F. Mobil ilovalar yaratishda boshqaruv elementlaridan foydalanish. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS VOLUME – 52, ISSUE – 2, 159-165 betlar. May – 2024. (google.scholar).
9. Yuldoshov A.X., Shokirov F. Mobil ilovalar ishlab chiqish bosqichlari va tamoyillari. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS VOLUME – 52, ISSUE – 2, 166-171 betlar. May – 2024. (google.scholar).
10. Yuldoshov A.X., Jiyanov O.P., Majidov H. Mobil ilovalar ishlab chiqishda funksiyalardan foydalanish. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS VOLUME – 52, ISSUE – 2, 172-176 betlar. May – 2024. (google.scholar).